

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum natiuitas sit naturæ, vel personæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

fuit actu comprehensor, videndo Deum per essentiam clarius ceteris creaturis. Probatur, & primo, qd habuit gratiam maiorem omnibus comprehensoribus. secundo, qd actu videtur plus ceteris. Primum probatur, Christus accepit tunc gratiam, & non ad mensuram, ergo accepit gratiam, & quantum habent comprehensores, & maiorem omnibus. Antecedens ex evangelio. Consequencia probatur, quia gratia viatoris minor habet mensuram respectu gratiae comprehensoris. probatur, quia deficit ab illa, hoc enim sequitur, qd habeat gratiam eandem comprehensores, & rursus sequitur, qd maior est omnibus, quia aliter fuisset mensurata ad aliam maiorem, vel aequalem. Secunda vero pars, probatur, quia gratia non fuit sine actu, probatur, quia incommensurabile est id quod est in Christo ponere gratiam habituale sine actu.

Instanti suae conceptionis, quae adhuc nullam sustinuerat passionem. ¶ 3. Praet. Illud, quod non convenit nec homini, nec angelo, ut esse proprium Deo, & ita non conveniunt Christo sicut homo: sed semper esse beatum, non convenit nec homini, nec angelo: si enim fuissent conditi beati postmodum non peccassent. ergo Christus, sicut quod homo, non fuit beatus in primo instanti suae conceptionis.

SED CONTRA est, quod dicitur in Ps. 64. Beatus, quem elegisti, & assumpti, quod sicut in glossa refertur ad humanam naturam Christi, quae assumpta est a verbo Dei in unitate personae: sed in primo instanti conceptionis fuit assumpta humana natura a verbo Dei in unitate personae: ergo in primo instanti suae conceptionis Christus, secundum quod homo, fuit beatus, quod est esse comprehensorem.

RESPON. Dicendum, quod (sicut ex dictis patet) non fuit conveniens, ut Christus in sua conceptione acciperet gratiam habituale tantum absque actu: accipit enim gratiam non ad mensuram, ut supra habitum est. Gratia autem viatoris cum sit deficiens a gratia comprehensoris, habet mensuram minoris respectu gratiae comprehensoris. Unde manifestum est, quod Christus in primo instanti suae conceptionis, accepit non solum tantam gratiam quantum comprehensores habent, sed et omnibus comprehensoribus maiorem. Et quia gratia illa non fuit sine actu, conueniens est, quod actu fuerit comprehensor, videndo Deum per essentiam clarius ceteris creaturis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod (sicut supra dictum est) Christus non meruit gloriam anime, sicut quam dicitur comprehensor, sed gloriam corporis, ad quam per suam passionem peruenit. Unde patet responsio ad secundum.

AD TERTIUM dicendum, quod Christus ex hoc, quod fuit Deus, & homo, in sua humanitate habuit aliquid praeter ceteris creaturis, ut scilicet statim a principio esset beatus.

sicut nec semen est, quanta est arbor sua, quantumcumque minima, seu animal suum quantumcumque paruum.

Super Quaestiones 33. Articulum primum.

PRO hac quaestione. tit. 1. art. notandi sunt termini omnes, & primus, quod natiuitas sumitur proprie & formaliter, ut continet natiuitatem in vtero, & natiuitatem ex vtero: ita quod non tractabitur solum de natiuitate ex vtero, sed et de natiuitate in vtero, ut testatur quinq; 1. art. huius quaest. Est autem differentia inter conceptionem, & natiuitatem in vtero formalis, quia conceptio attenditur penes captionem rei ad concipientem: ex hoc n. dicitur mulier concipere, quod simul apud se capit quod generandum est. Natiuitas autem attenditur penes egressum a parente: ex hoc enim res nasci dicitur, quod ad naturam pergit: est enim via in naturam. Unde natiuitas tunc perfecte consummata est, quando ex vtero proles exit, quia tunc primo adipiscitur propriam naturam, ut res omnis separata a matre. Quandiu enim est in vtero proles, est aliquid matris, & propterea tunc simpliciter, & absolute dicitur, quod homo natus est. Tractantur ergo Auctores prius de Christi conceptione, & nunc de natiuitate: ubi, quia prius consideranda fuit ratio conceptionis, & postea natiuitatis in vtero, & eodem opere, quo concipitur, & natus est in vtero tum, quia natiuitas simpliciter, & absolute nuncupata, quod est ex vtero (unde tractatus iste denominatur posterior est omnino conceptione, & fas fuit ut in principio tractatus de natiuitate inchoaret, ratione natiuitatis etiam in vtero.

QVAESTIO XXXV.

De natiuitate Christi in octo articulos diuisa.

CONSEQUENTER post Christi conceptionem agendum est de eius natiuitate.

Et primo, quantum ad ipsam natiuitatem. Secundo, quantum ad natiuitatis manifestationem. CIRCA primum quaruntur octo.

¶ Primo, Vtrum natiuitas sit natura, vel personae.

¶ Secundo, Vtrum Christo sit attribuenda alia natiuitas praeter eternam.

¶ Tertio, Vtrum secundum natiuitatem temporalem beata Virgo sit mater eius.

¶ Quarto, Vtrum debeat dici mater Dei.

¶ Quinto, Vtrum Christus secundum duas filiationes sit filius Dei patris & Virginis matris.

¶ Sexto, De modo natiuitatis.

¶ Septimo, De loco.

¶ Octauo, De tempore natiuitatis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum natiuitas sit naturae vel personae.

AD PRIMUM sic proceditur. Vbi, quod natiuitas naturae conueniat magis, quam personae: dicit enim Aug. in li. de fide ad Petrum. Natura aeterna atque diuina, non posse concipi, & nasci ex humana natura, nisi sicut veritatem humanae naturae: si igitur diuinae naturae conuenit concipi, & nasci, ratione humanae naturae, multo magis conuenit humane naturae.

¶ 2. Praet. Secundum Philosophum in 3. Meta. nomen naturae a nascendo sumptum est: sed denominationes sunt, sicut similitudinis conuenientiam. ergo vbi, quod natiuitas magis pertinet ad naturam, quam ad personam.

¶ 3. Praet. Illud proprie nascitur, quod per natiuitatem incipit esse: sed per natiuitatem Christi non incipit esse persona Christi, sed eius humana natura. ergo vbi, quod natiuitas proprie pertinet ad naturam, non ad personam.

siquidem natura, & persona, vbi quo, & quod: est enim natura qua hypostasis est id, quod est.

Tertia S. Thomae.

solu de natiuitate ex vtero, sed et de natiuitate in vtero, ut testatur quinq; 1. art. huius quaest. Est autem differentia inter conceptionem, & natiuitatem in vtero formalis, quia conceptio attenditur penes captionem rei ad concipientem: ex hoc n. dicitur mulier concipere, quod simul apud se capit quod generandum est. Natiuitas autem attenditur penes egressum a parente: ex hoc enim res nasci dicitur, quod ad naturam pergit: est enim via in naturam. Unde natiuitas tunc perfecte consummata est, quando ex vtero proles exit, quia tunc primo adipiscitur propriam naturam, ut res omnis separata a matre. Quandiu enim est in vtero proles, est aliquid matris, & propterea tunc simpliciter, & absolute dicitur, quod homo natus est. Tractantur ergo Auctores prius de Christi conceptione, & nunc de natiuitate: ubi, quia prius consideranda fuit ratio conceptionis, & postea natiuitatis in vtero, & eodem opere, quo concipitur, & natus est in vtero tum, quia natiuitas simpliciter, & absolute nuncupata, quod est ex vtero (unde tractatus iste denominatur posterior est omnino conceptione, & fas fuit ut in principio tractatus de natiuitate inchoaret, ratione natiuitatis etiam in vtero.

¶ Notandum est deinde, quod comparatio distinctionem comparationi exigit, & propterea natura, & persona inter quas sic hic comparatio in ordine ad natiuitatem, sicut in hoc articulo, ut abinuenit distinguuntur, hoc est natura sicut rationem naturae ut factum naturae seu forme exercet, qui exprimitur per ly vbi quo, & similiter persona sicut rationem hypostasis, ut factum personae exercet, qui significatur per ly, ut quod: distinguuntur

¶ Notandum est deinde, quod comparatio distinctionem comparationi exigit, & propterea natura, & persona inter quas sic hic comparatio in ordine ad natiuitatem, sicut in hoc articulo, ut abinuenit distinguuntur, hoc est natura sicut rationem naturae ut factum naturae seu forme exercet, qui exprimitur per ly vbi quo, & similiter persona sicut rationem hypostasis, ut factum personae exercet, qui significatur per ly, ut quod: distinguuntur

¶ Notandum est deinde, quod comparatio distinctionem comparationi exigit, & propterea natura, & persona inter quas sic hic comparatio in ordine ad natiuitatem, sicut in hoc articulo, ut abinuenit distinguuntur, hoc est natura sicut rationem naturae ut factum naturae seu forme exercet, qui exprimitur per ly vbi quo, & similiter persona sicut rationem hypostasis, ut factum personae exercet, qui significatur per ly, ut quod: distinguuntur

¶ Notandum demum est, qd in hoc 1 arti. non est quæstio de persona Christi, & natura Christi, sed in cõi de natura, & persona, vt titulus ipse sonat. In sequenti siquidem art. an Christo cõueniat temporalis natiuitas, quæretur, & ideo ad vniuersalissimam distinctionem inter naturam, & personam (qualis est dicta differentia) recurrendum est, vt et

13. c. 6. paulo à prim.

ex Auctore in corpore arti. percipere potes, dum ex distinctione fm modum significandi inter naturam, & personam, differentiam inter naturam, & personam aperitur.

¶ In corp. ar. ponitur primo vna distinctio bimembris, deinde rñ detur quæstio duab. cõclusionib. singulis iuxta singula distinctionis membra. Distinctio est. Natiuitas pot. alicui dupliciter attribui, vel sicut subiecto, vel sicut termino. Prima conclusio est. Natiuitas attribuitur non nature, sed personæ vt subiecto nascenti. Secunda, Natiuitas nature attribuit, vt termino.

¶ Aduertendū est hoc in loco cautissime, qd distinctio ista non est intelligenda vt sonat, nam dupliciter pot. intelligi, vel de subiecto inhesionis, vt. scilicet dicatur attribui natiuitas, vt subiecto, in quo subiectiue est natiuitas sicut motus, vel mutatio est i subiecto, cui inhaeret, seu inest motus seu mutatio, quæ admodū si manus calescat, calefactio est subiectiue in manu, & si ex aqua fit aer, generatio aeris est subiectiue in materia prima, q. trāmutatur in aerem. Et sic non sumitur in proposito: tum quia natiuitas hac in litera dicitur esse in personā, vt in subiecto, constat autem personam non esse subiectum inhesionis respectu natiuitatis, quia natiuitas est subiectiue in materia prima cum sit species generationis substantialis, & quia natiuitas quamdiu durat, non est adhuc persona, quæ nascitur. Et quam primum persona est, natiuitas desinit: tum quia in litera insinuat conclusio istius sensus, dum concludendo dicit, qd natiuitas tanquam subiecto nascenti proprie attribuitur personæ; non enim frustra addidit ly nascenti, sed vt monstraret, quod non loquitur de subiecto inhesionis: vel potest intelligi de subiecto denominationis, vt scilicet illi attribuitur natiuitas vt subiecto, quod denominatur proprie à natiuitate nascentis & natum, & sic sumitur in proposito: tum quia medius terminus probans, & declarans conclusionem primam est, quod id quod nascitur, est vt subiectū, & similiter conclusio, vt dictum est, dicit vt subiecto nascenti: tum quia sic omnia, quæ in litera dicuntur, absque scrupulo vera inueniuntur, & consona: tum quia Auctor tam in distinctione, quam in probatione quam etiam in conclusione, nunquam loquitur de subiecto, & termino natiuitatis, sed loquitur de sicut subiecto, & de sicut termino natiuitatis, vt patet in litera: præponendo siquidem super ly sicut, aut ly tanquam, manifestatur, qd non de subiecto aut termino proprie loquebatur, sed de his, quæ se habent, vt subiectum, & vt terminus. Et hic est pr. culdubio verus, & formalis sensus istius literæ: persona siquidem est subiectum proprium denominationis re-

13. Physico. 24. to. 2.

SED CONTRA est, quod Damascenus * dicit in libro 3. Natiuitas hypostasis est, non natura.

RESPON. Dicendum, quod natiuitas potest attribui alicui dupliciter, vno modo sicut subiecto, alio modo sicut termino: sicut subiecto quidem attribuitur ei quod nascitur. hoc autem proprie est hypostasis, non natura. Cum enim nasci sit quoddam generari, sicut generatur, aliquid ad hoc quod sit, ita nascitur aliquid ad hoc, quod sit: esse autem proprie est rei subsistentis: nam forma, quæ non subsistit, dicitur esse solū, quia ea aliquid est: persona autē, vel hypostasis significatur per modum subsistentis: natura autem significatur per modū formæ, in qua aliquid subsistit. & ideo natiuitas tanquam subiecto nascenti, proprie attribuitur personæ, vel hypostasi non nature: sed sicut termino attribuitur natiuitas nature: terminus enim generationis, & cuiuslibet natiuitatis est forma, natura autem per modū formæ significatur. Vnde natiuitas dicitur esse via in naturam, vt patet per Philosophum 2. Physico. * terminatur enim nature intentio ad formam, seu naturam speciei.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod propter ademptitatem, quæ in diuinis est inter naturā & hypostasim: quandoque natura ponitur pro personā, vel

specu natiuitatis, nam proprie loquendo, Sortes est qui nascitur, & post ea natus est.

¶ Conclusio ergo prima quod ad vtramq; sui partem, sic probatur, Quod nascitur est tanquā subiectū natiuitatis, ergo quod est, ergo subsistens ergo persona, & nō natura. Antecedens pro-

evidens i relinquatur, & vere euidentis est cognitio terminis. Prima cõsequencia probatur, quia quod nascitur, nascit ad hoc, qd sit, quod probatur, quia nasci est quoddam generari: quod generatur autē, generatur ad hoc, qd sit. Secunda verò consequencia probatur, quia esse est proprie subsistentis: quod probatur, quia forma non subsistens non dicitur esse vt quæ est, sed vt quia aliquid est. Tertia autē consequencia probatur, quia persona significatur per modum subsistentis, natura autē per modū formæ. Terripice in hac deductione, quæ diximus, qd de subiecto denominationis intendit, quia ex modis significandi probat cõclusionem: modum enim significandi ipariat non solum proprietate, sed veritatem enuntiationis. dictum est em in lib. 1. propter eū istā esse fallam, deitas significat deitatem, & istam verā. Deus generat Deum, & conformiter nunc dicit, qd natura non nascitur, nec est nata, sed persona est, quæ nascit, & est nata: hoc em est personam, & non naturā esse subiectū denominationis respectu natiuitatis, hoc est, esse em vt sub-

iecto attribuitur natiuitas, & simile quid est videre in probatione secundæ conclusionis, dum ipsa etiam ex modo significandi probatur.

¶ Secunda conclusio probatur primo: terminus natiuitatis est forma. ergo natura: antecedens patet, quia terminus cuiuslibet generationis est forma. Consequencia probatur, quia natura significatur per modum formæ. Confirmatur secundo, quia natiuitas dicitur via in naturam, ex 2. Physico. & exponitur, quia intentio nature ad formam, seu naturam terminatur.

¶ Aduerte hic, qd natura non solum se habet, vt terminus in denominando ipsam natiuitatem (à terminis enim denominatur generationes) sed & secundum rem natura habet terminum rationem, quoniam ad naturam terminatur secundum rem generatio, & propterea Auctor ex parte rei etiam rationem attulit ex intentione nature viuentis generatione v via in naturā, ad quam tendit.

¶ Super Quæstionis 35. Articulum secundum.

Titulus clarus. In corpore vna est conclusio. Necessè est Christo attribui duas natiuitates: vnam, quæ æternaliter natus est à patre, aliam, quæ temporaliter natus est à matre. Probatur. In Christo sunt duæ nature, quarum vnam ab æterno à patre, alteram temporaliter à matre habet: ergo Christo attribuentur

ARTICVLVS II. Vtrum attribuenda sit Christo aliqua natiuitas temporalis.

AD SECVDVM sic proceditur. Videtur, quod Christo non sit attribuenda aliqua natiuitas temporalis: nasci enim est velut quidam motus rei nō extantis, antequam nascatur: id agens beneficio natiuitatis, ut sit: sed Christus ab æterno fuit: ergo non potuit temporaliter nasci.

¶ 2. Præter. Illud, quod est in se p-

biectio attribuitur natiuitas, & simile quid est videre in probatione secundæ conclusionis, dum ipsa etiam ex modo significandi probatur.

¶ Aduerte hic, qd natura non solum se habet, vt terminus in denominando ipsam natiuitatem (à terminis enim denominatur generationes) sed & secundum rem natura habet terminum rationem, quoniam ad naturam terminatur secundum rem generatio, & propterea Auctor ex parte rei etiam rationem attulit ex intentione nature viuentis generatione v via in naturā, ad quam tendit.

¶ Super Quæstionis 35. Articulum secundum.

Titulus clarus. In corpore vna est conclusio. Necessè est Christo attribui duas natiuitates: vnam, quæ æternaliter natus est à patre, aliam, quæ temporaliter natus est à matre. Probatur. In Christo sunt duæ nature, quarum vnam ab æterno à patre, alteram temporaliter à matre habet: ergo Christo attribuentur